Den daglige lederartikel

Gennem mange år skrev Karl Otto Meyer mere end 6500 lederartikler i Flensborg Avis. Emnerne spændte vidt – fra interne forhold i mindretallet til internationale forhold.

Af Mogens Rostgaard Nissen

KARL OTTO MEYER

Karl Otto Meyer var ansvarlig for lederartiklerne i Flensborg Avis gennem næsten 22 år. Det blev til mere end 6500 artikler. Den daglige avisleder blev efterhånden et vigtigt podium for ham, hvor han kunne præsentere sine holdninger til en lang række forskellige emner. Lederne fortæller meget om ham, fordi han havde nogle skarpe holdninger til mange ting - også til emner, der ikke havde ret meget med mindretallet eller Slesvig-Holsten at gøre.

De mange emner

Rent statistisk kan man regne sig frem til, at omkring hver fjerde lederartikel drejede sig om mindretallet og det dansk-tyske grænseland. Det er ikke overraskende, når man tager i betragtning, at Flensborg Avis var og er mindretallets avis. Det kan heller ikke overraske, at hver femte leder drejede sig om vesttyske forhold, med en tydelig tendens til, at der blev skrevet flere artikler om Vesttyskland i 1980erne end tidligere. Mere overraskende er det, at det blot var hver tiende lederartikel, der omhandlede Slesvig-Holsten, herunder politikken i Landdagen. Der var især op til landdagsvalgene, at der blev skrevet mange artikler om slesvig-holstensk politik, og i nogle uger blev lederartiklerne brugt til at promovere SSW og Karl Otto. Det er også lidt overraskende, at det var mindre end hver femtende lederartikel, der vedrørte Danmark og dansk politik. Det er kendetegnende, at Flensborg Avis stort set ikke blandede sig i dansk partipolitik, men neutralt beskrev valgkampene og valgresultaterne. Det ændrede sig dog noget i de lederartikler, han skrev de seneste år. Her udtrykte han større sympati for Anker Jørgensen og Socialdemokratiet end for Poul Schlüters borgerlige firkløverregering.

Mest overraskende er det dog, at mere end hver tredje lederartikel i perioden fra november 1963 til oktober 1985 var om internationale forhold. Den andel var meget konstant gennem hele perioden. Forholdsvis mange af disse artikler blev skrevet af andre end Karl Otto. Især O.M. Olesen fra Grænseforeningen skrev mange ledere om international politik, men som Karl Otto understregede, så var han enig i de holdninger, andre lederskribenter gav udtryk for. Blandt de emner, Karl Otto selv skrev mange artikler om, var forholdet mellem Øst og Vest under den kolde krig; Vietnam-krigen; opstandene i Tjekkoslovakiet i 1968 og i Polen i begyndelsen af 1980erne; konflikten i Mellemøsten mellem Israel og de arabiske lande og de europæiske fællesskaber, EF.

Det danske mindretal

Ved at læse Karl Ottos lederartikler får man et klart indtryk af, at han havde stor indsigt i mange forskellige emner. Han bevægede sig naturligt mellem lokale, regionale, nationale og internationale problemstillinger, og han var bestemt ikke en snæversynet lokalredaktør. Det er vigtigt at gøre sig klart, når man læser den resterende del af denne kronik.

For et af de emner, han skrev meget om, var det danske mindretal i Sydslesvig. Det kunne dårligt være anderledes. Chefredaktøren for mindretallets avis måtte deltage aktivt i debatterne om mindretallet, der mest drejede sig om forholdet mellem sprog og identitet; om åbenhed eller lukkethed og om pisk eller gulerod. Lidt polemisk kan det konstateres, at det stort set er de samme debatter, der kørte i Karl Ottos velmagtsdage i 1970erne og 1980erne, som fortsat er vigtige debatemner i Sydslesvig.

I den periode, hvor han var avisens chefredaktør, ændrede mindretallet sig markant, og det afspejlede sig i lederartiklerne. Mange nye med en tysk baggrund kom til, og de havde ikke tidligere haft nogen tæt relation til mindretallet eller til Danmark. De mestrede heller ikke det danske sprog, og de havde normalt kun beskeden viden om dansk kultur og dansk mentalitet. Det stillede mindretallets foreninger over for nogle nye udfordringer, der også skabte debat i Flensborg Avis. En debat som Karl Otto tog aktiv del i.

Karl Otto var ansvarlig for Flensborg Avis' lederartikler gennem 22 år. Her ses han med avistasken under armen omkring 1980. (Kilde: Arkivet ved Dansk Centralbibliotek)

Det danske sprog

Første gang, han for alvor udtrykte sin holdning til betydningen af det danske sprog, var i februar 1967. Politiken havde skrevet en artikel om, at et sydslesvigsk ungdomshold i fodbold ikke længere blev inviteret til et ungdomsstævne i Danmark. Begrundelsen var, at »det kneb for de unge sydslesvigere at tale dansk, og derfor var det ikke mere så morsomt at have dem med i kammeratskabet, som i de første år efter krigen.« Det fik Karl Otto til at råbe vagt i gevær. Hvis det danske sprog i Sydslesvig var så dårligt, at det gik ud over kontakterne med Danmark, var der noget alvorligt galt. Og så var der behov for en opstramning.

Nogle år senere - i 1971 - kom det til en skarp debat med Svend Johannsen. I forbindelse med sin pensionering som distriktsskoleinspektør udtalte Johannsen, at han hellere ville have en lille skole med få dansktalende elever, end en stor skole med mange tysktalende elever. Han så pessimistisk på mindretallets fremtid og krævede, at der blev gjort noget alvorligt for at forbedre sydslesvigernes danskkundskaber. Nogle dage efter tog Karl Otto til genmæle, og noterede som en kendsgerning, at »sproget og sindelaget ikke umiddelbart følges ad.« Målet måtte dog være, at »vi får dansk hjemmesprog overalt der, hvor familiemedlemmerne kan tale dansk.« Derfor så han positivt på fremtiden, fordi der var flere nu end tidligere, der kunne tale dansk, og han forventede, at flere mindretalshjem i fremtiden ville tale dansk.

Han mente altså ikke, at det var ligegyldigt, om mindretallet talte dansk eller ikke. I en artikel i 1973 forklarede han, at »sprog og sindelaget dækker ikke altid hinanden, men vigtigt er, at enhver accepterer, at man arbejder hen på, at sproget følger sindelaget.« Heri lå en opfattelse af, at nye tysktalende medlemmer, som havde søgt ind i det danske, også måtte tilegne sig dansk sprog, fordi sproget har betydning for sindelag og identitet.

Sprog og identitet

Han gik i stigende grad over til at tale om et åbent eller et lukket mindretal. Han var træt af de sydslesvigske »hardlinere«, og han ville ikke være med til at stille så hårde sprogkrav, at det var umuligt for medlemmerne at opfylde kravene. I marts 1977 skrev han den vigtige lederartikel »Sprogets betydning«, hvor han udtrykte sine holdninger klart: »Vi vil ikke gøre os selv til en lukket sekt, der udelukker, at nye kredse kan komme til os.« For der forsvandt hele tiden mindretalsmedlemmer til Danmark eller sydpå, ligesom var flere, der døde, end der blev født. Derfor »må vi have nye ind i vore rækker, hvis vi skal holde stillingen.«

I en lederartikel tre år senere var han yderst kritisk over for en udtalelse, der faldt på et forældremøde på en dansk skole i Flensborg. Nogle forældre havde kritiseret, at der blev taget for mange børn ind »fra rent tyske hjem uden tilknytning til det danske.« Det var både forkert og fornærmende over for en stor del af mindretallet. Når forældrene havde indskrevet børnene i en dansk skole, havde de samtidig skrevet under på skoleforeningens formålsparagraffer, og »så hører dette menneske og hans nærmeste familie til vor befolkningsdel.« Selv om det danske sprog var vigtigt, så skulle betydningen ikke overdrives, og han manede til besindighed. Han kendte mange mennesker, der »bekender sig til os, dog ikke er dybt forankrede i dansk sprog og dansk kultur, men har taget den fulde konsekvens af deres valg: børn i dansk skole, dansk dåb og konfirmation, abonnement på Flensborg Avis, SSW-vælger.« Og han kendte andre, som »er dybt forankret i dansk kultur, men lader sig betjene af den slesvig-holstenske landskirke, har børn i tysk skole eller stemmer på et andet parti end SSW, og som ikke vil holde Flensborg Avis.«

Sammenhængen mellem sprog og identitet var altså vigtig for Karl Otto, men der var tale om en proces. For ham var det egentlig vigtigere, at man bakkede op bag mindretallets foreninger. At man var medlem af SSF; sendte sine børn i dansk børnehave og skole; dyrkede sport i en SdU-forening; stemte på SSW; læste Flensborg Avis; kom i den danske kirke og benyttede det danske bibliotek. Så skulle sprog, kulturforståelse og identitet nok komme efterhånden. Dermed var han i klar opposition til den del af mindretallet, der mere håndfast krævede, at der blev talt dansk alle steder inden for mindretallet.

Som mange vil kunne huske var Karl Otto meget kritisk indstillet over for EF. Det er hans lederartikler om EF, der er temaet for næste måneds kronik.

Mogens Rostgaard Nissen er leder af Forskningsafdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

Kronikker om Karl Otto Meyer

- Lederen af Forskningsafdelingen ved Dansk Centralbibliotek i Sydslesvig, Mogens Rostgaard Nissen, skriver for tiden på en biografi om Karl Otto Meyer. Han vil parallelt hermed indtil begyndelsen af 2018 hver måned skrive en kronik, som følger bogens udvikling.

De foregående kronikker blev bragt på følgende datoer:

Mandag den 27. februar: Karl Otto Meyer - en politisk biografi

Tirsdag den 28. februar: Karl Otto Meyer - barndom og opvækst

Torsdag den 22. marts: Karl Otto Meyer - lærerstuderende og politisk aktivist

Lørdag den 22. april: Karl Otto Meyer som nyuddannet lærer

Lørdag den 27. maj: Om kampen mod vesttysk remilitarisering og tvungen værnepligt

Torsdag den 29. juni: »Et demokrati uden demokrater« - Karl Otto Meyer-sagen 1952-54

Fredag den 4. august: En politisk aktivist falder til ro

Mandag den. 28. august: »De tre genier«

Torsdag den 28. september: Da Karl Otto Meyer blev formand for SSW

Mandag den 30. oktober: Chefredaktør på Flensborg Avis